

REMISS 12 02 22

Jordbruksverket

Diarienummer 31-9091/09

Konsekvensutredning till Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:XX) om förprovning.

Enligt förordning (2007:1244) om särskild konsekvensutredning vid regelgivning ska en myndighet som överväger nya eller förändrade regler utreda reglernas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning.

1. Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Jordbruksverket ser att det finns behov att se över verkets föreskrifter om förprovning. Dagens former för förprovning kan sägas ha tillämpats sedan nuvarande djurskyddslag trädde i kraft 1988. I takt med den utveckling som skett och sker inom djurhållningen med större besättningar, mer komplexa anläggningar m.m., där inte minst smittskyddet får större betydelse från djurhälsosynpunkt, behöver också förprovningen utvecklas och effektiviseras. Därtill kommer också att länsstyrelsens uppgifter inom djurskyddet sedan 1 jan 2009 har förändrats genom att den lokala djurskyddskontrollen flyttades över från kommunen till länsstyrelsen.

Jordbruksverket bedömer att förändringar av förprovning föreskrifterna kan göras utan att djurskyddet eller djurhälsan äventyras i syfte att minska den administrativa bördan för företagarna. Det bör dock uppmärksammas att djurägarna därmed också tar ett större ansvar. En förändring av förprovningen innebär samtidigt att länsstyrelsen ges bättre möjligheter att på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt utnyttja sina resurser i sitt samlade djurskydds- och djurhälsoarbete. Detta genom en lägre ärendevolymer av förprovningssärenden och genom att en enklare handläggning kan ske i vissa ärenden.

2 § Definitioner

Definitionen av begreppet "anläggning" har ändrats. Detta för att begreppet inte enbart ska omfatta byggnader utan även andra förvaringsutrymmen för djurhållning. I övriga har några nya begrepp som används i författning definierats.

3 § 1-2 Undantag för små anläggningar

Jordbruksverkets nuvarande föreskrifter om förprovning (SJVFS 1999:95) innehåller bl.a. regler om undantag från kravet på förprovning. Dessa omfattar sådana djurslag som framgick av 5 § djurskyddsförordningen (1988:539) innan den 1 april 2004. 5 § ändrades dock 1 april 2004 på så sätt att kravet på förprovning gäller generellt för alla hägn, stallar eller andra förvaringsutrymmen för djur som hålls för produktion av livsmedel, skinn, ull eller päls. Det innebär att även utrymmen för t.ex. kaniner och fisk som hålls för sådana ändamål har blivit förprovningsskyldiga och det saknas undantagsregler för mindre anläggningar med

dessa djurslag. Utöver dessa djurslag saknas också sedan tidigare undantagsregler för utrymmen avsedda för lamm och killingar. Jordbruksverket anser inte att detta är logiskt och inte heller nödvändigt att förprovning måste ske från första djurplatsen för nämnda djurslag och djurkategorier. Det finns därför behov av att i likhet med utrymmen för t.ex. grisar, nötkreatur, får och fjäderfå införa undantag för mindre anläggningar med sådan djurhållning.

När det gäller nuvarande undantag för strutsfåglar så gäller det vid färre än tre fåglar. Det är emellertid inte förenligt med djurskyddslagstiftningen att hålla annat än minst tre strutsfåglar, varför undantaget i praktiken inte fyller någon funktion. Undantag för strutsfåglar har därför tagits bort ur författningen.

Beträffande de antal platser som föreslås utgöra gräns för när undantag från förprovningskravet får göras (t.ex. 5 hästar, 20 nötkreatur osv) har Jordbruksverket gjort bedömningen utifrån en riskvärdering. Denna bygger i grunden på att en djurhållning på en mindre anläggningar i regel är mindre komplex jämfört med anläggningar med ett större djurantal. Ofta finns det också betydande skillnader mellan mindre och större anläggningar vad gäller t.ex. utrustning och teknik i övrigt som installeras i stallbyggnaderna, där sådant i regel är mindre förekommande eller avancerat på små anläggningar. Bedömning är sammantaget att risken att någon bygger på ett från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt felaktigt sätt därmed också kan anses lägre. En annan aspekt som också bedöms ha betydelse är storleken på investeringen. Denna står i regel i proportion till djurhållningens omfattning. En felaktig byggnadslösning på en större anläggning kan medföra allvarliga ekonomiska konsekvenser för företaget vilket gör det komplicerat att rätta ett sådant fel i efterhand. Visserligen kan ett fel på en mindre anläggning också få negativa ekonomiska konsekvenser för den enskilde företagaren men bedömningen är att dessa inte är av lika stor omfattning.

När flera djurslag hålls i samma utrymme i en byggnad avgörs kravet på förprovning i nuvarande föreskrifter genom en beräkning för varje djurslag av kvoten mellan det planerade antalet djur och undantagsgränsen varvid kravet på förprovning inte gäller om summan av kvoterna understiger 1,0. Denna regel uppfattas också av många som krånglig och svår att förstå, vilket ökar risken att någon omedvetet bryter mot förprovningsbestämmelsen. Regeln har f.ö. liten tillämpning i praktiken eftersom de flesta utrymmen som byggs för häst eller för djur som hålls för produktion av livsmedel, skinn ull eller päls sällan byggs för att hålla flera olika djurslag. Regeln har därför tagits bort när det gäller utrymmen för djur som hålls för sådana ändamål men kvarstår dock oförändrad när det gäller utrymmen för djur som hålls för undervisning (se 4 §).

3 § 3-10 Undantag för vissa utrymmen

Jordbruksverket ser också att mindre enklare stallbyggnader som t.ex. mindre ligghallar samt en del mindre utrymmen och tillfälliga utrymmen kan undantas. Detta eftersom sådana utrymmen sällan är beroende av-, eller innehåller investeringar i kostsamma tekniska system så som system för ventilation, värme, utgödsling, utfodring, vatten m.m. Många sådana utrymmen är redan idag undantagna. Det gäller i besättningar där förprovningskravet inte gäller p.g.a lågt antal djur som ryms på anläggningen (se 3 § punkt1). Dessa bör därför kunna undantas generellt. När det gäller ligghallar bör sådana upp till en viss storlek kunna undantas oavsett hur många djur som ryms på hela anläggningen. Detsamma gäller mindre utrymmen för kalvar, vissa sjukboxar, vissa boxar för tillfällig inhysning samt endjursboxar för kalvning, lamning och killning. Detta eftersom risken för att någon bygger sådana utrymmen på ett felaktigt sätt jämförelsevis bör vara låg samtidigt som kostnaderna för att rätta ett sådant fel i efterhand bedöms vara relativt låga.

3 § 13 Undantag vid förhandsanmälan

Mindre om- och tillbyggnader föreslås också bli undantagna kravet på förprovning under vissa omständigheter men förutsätter att en förhandsanmälan i stället görs till länsstyrelsen innan åtgärden påbörjas (se även 10 §). Viktiga grundkrav för att förhandsanmälan ska få göras är att den berörda stallavdelningen är förprovad och godkänd av länsstyrelsen sedan tidigare och att åtgärden avser en mindre komplettering av det djurhållningssystem som

redan används i den aktuella avdelningen. Även i sådana fall bör risken att någon bygger på ett felaktigt sätt kunna anses som låg.

5 § & allmänna råd till 5 § djurskyddsförordningen - Säkrare smittskydd och bättre djurhälsa

Jordbruksverket har under föreskriftsarbetet tillsatt en särskild expertgrupp för samråd om smittskyddsfrågor som är aktuella i samband med byggnation av djurstallar. Jordbruksverket har efter samråd med denna grupp kommit fram till att djurägare som ska bygga bör ha ett tidigt samråd med lämplig smittskyddsexpert, ett s.k. smittskyddssamråd under projekteringsarbetet. Tanken är att ett sådant samråd i så fall ska ske i god tid innan själva förprövningsansökan lämnas in till länsstyrelsen.

Syftet är att öka djurägarens medvetenhet och kunskap om smittskyddets betydelse så att smittskyddsaspekterna vägs in tidigt i planeringsstadiet. Detta anses särskilt viktigt när det gäller t.ex. byggnationer för stora besättningar och för besättningar som tar emot djur från flera besättningar. Jordbruksverket anser att ett förfarande med smittskyddssamråd ska vara frivilligt för djurägarna och att de bör kunna erbjudas ett sådant från respektive djurhälsoorganisation eller motsvarande. Smittskyddssamrådet bör hållas av veterinär som har särskild kompetens om zoonotiska smittämnen samt övriga smittämnen som kan förorsaka ohälsa hos djur samt kompetens om hur risken för spridning av sådana smittämnen minimeras.

Jordbruksverket anser att det är motiverat att stärka smittskyddet utöver ett förfarande med frivilligt smittskyddssamråd. Jordbruksverket ser att detta kan ske redan nu genom att länsstyrelsen i större utsträckning än i dag beaktar faktorer i stallmiljön som påverkar smittskyddet och därmed också i förlängningen – djurhälsan. Länsstyrelsen bör dock på sikt ges utökat bemyndigande i djurskyddsförordningen som innebär att faktorer som ligger utanför stallbyggnadens yttre skal även kan beaktas i förövningen. I det fall smittskyddssamråd har skett är det en värdefull information som länsstyrelsen bör få kännedom om när ansökan görs. Ansökan bör därför i förekommande fall innehålla ett dokument som styrker att så skett. Jordbruksverket bedömer att en ansökan som föregåtts av ett smittskyddssamråd sannolikt kommer att ge en effektivare handläggning och därmed också kortare handläggningstid jämfört med om samråd inte skett. Behovet av kompletterande informations – och upplysningsåtgärder från länsstyrelsen bedöms också kunna minimeras i det fall samråd skett.

6 § Tid för tillståndsgivning

Enligt en undersökning som Jordbruksverket genomförde år 2008 (se Jordbruksverkets Rapport 2008:24) konstaterades att den genomsnittliga handläggningstiden för ett förprövningsärende var ca 6 veckor, vilket måste anses som en högst rimlig handläggningstid. Undersökningen visade dock att handläggningstiden varierade mellan länen. I en byggprocess upprättas normalt en tidsplan för projektets olika faser, där inte minst myndigheters tillståndsprövningar m.m. måste kunna planeras in och ingå. Det är därför viktigt att även tidsåtgången för ett förprövningsärende kan förutses. Om handläggningstiden för ett förprövningsärende blir längre än vad som rimligen kan förutses finns risk att byggprocessen fördröjs och onödiga kostnader kan uppstå för sökanden. För att säkerställa att den som ansökt om förövning får beslut om tillstånd i ärendet inom rimlig tid så föreslås föreskrifter (se 6 §) som innebär att länsstyrelsen måste fatta beslut inom en viss tidsperiod. Om länsstyrelsen inte har beslutat inom den föreskrivna tiden så behövs inte tillståndet för att få påbörja åtgärden, d.v.s. sökande får undantag från kravet på förhandsgodkännande. Det bör observeras att ett sådant undantag inte innebär att den planerade åtgärden därmed också är godkänd från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt. Myndigheten kan alltså i likhet med andra åtgärder som är undantagna kravet på förövning kräva rättelse i efterhand vid ev. brister. (Se även 10 § nedan).

7 § Förprövningsbeslutens giltighet

Det är i dag inte reglerat i någon föreskrift hur länge ett förprövningsbeslut ska gälla, d.v.s. hur lång tid efter ett beslut som sökanden har på sig att påbörja eller avsluta den planerade åtgärden. En praxis som tillämpas av länsstyrelserna är dock att man beslutar att åtgärden måste vara påbörjad inom två år från beslutsdatum. I det fall åtgärden har påbörjats inom angiven tid men inte slutförs förrän flera år senare kan detta orsaka administrativa problem för myndigheten samt i vissa fall även ha negativt inverkan på djurskyddet. Det sistnämnda gäller särskilt om djurhållning sker i utrymmet under tiden som åtgärder genomförs, t.ex. vid om- eller tillbyggnader. Jordbruksverket anser därför att det är motiverat att reglera att beslutets giltighet i stället bör vara relaterat till när åtgärden ska vara genomförd och föreslår därför att föreskrifter införs som reglerar det.

8 § Föreskrifter om besiktning

Enligt djurskyddsförordningen ska länsstyrelsen besikta det som förprovats innan det tas i bruk eller snarast möjligt därefter om så är mer lämpligt. Att besiktningen utförs är viktigt för att säkerställa djurskyddet. Detta eftersom erfarenheter från genomförda besiktningar inte sällan visar att mer eller mindre allvarliga brister kan förekomma som behöver rättas innan t.ex. ett djurutrymme tas i bruk. För att detta ska kunna ske måste givetvis länsstyrelsen få kännedom om att den aktuella åtgärden är genomförd. Sökanden behöver därför göra en anmälan om detta till länsstyrelsen. Något krav på anmälan finns inte i föreskrifterna men länsstyrelsen har som praxis att i sina förprövningsbeslut upplysa om att anmälan ska göras för besiktning. Det har dock visat sig att det inte är ovanligt att sådan anmäla uteblir och att många stallar därför tas i bruk utan att besiktning har skett. Det finns också exempel på att besiktning inte har skett trots att sökanden gjort anmälan till länsstyrelsen. Jordbruksverket ser allvarligt på att djurskyddsförordningens krav om besiktning inte fungerar på ett tillfredställande sätt i praktiken och har därför funnit att det finns skäl att föreskriva om ytterligare villkor för besiktning. Föreskrifterna innebär dels en skyldighet för sökanden att anmäla för besiktning och dels en skyldighet för länsstyrelsen att genomföra besiktningen inom en viss tidsperiod (4 veckor).

9 § Föreskrifter om prövning i samband med besiktning

När det gäller förprövningsärenden så innebär ett förprövningsbeslut enbart ett godkännande på förhand. Därtill kommer länsstyrelsens skyldighet att besikta stallet (eller motsvarande) innan det tas i bruk. Det är dock inte helt tydligt vilket förfarande som ska tillämpas i det fall avvikelser (jämfört med förprövningsbeslutet) konstateras vid besiktningen, vilket visar sig genom att det förekommer något olika förfaringssätt mellan länsstyrelserna. Oavsett avvikelsernas allvar måste länsstyrelsen göra någon form av "prövning" för att avgöra om vidare åtgärder måste vidtas från länsstyrelsens sida. I det fall en avvikelse helt saknar betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt ska avvikelsen godtas och det ska därför inte leda till någon åtgärd från länsstyrelsen. I det fall en avvikelse är av sådan art att djurhållning inte kan ske i stallet i enlighet med djurskyddsbestämmelserna måste länsstyrelsen vidta åtgärder, d.v.s. fatta beslut om t.ex. krav på rättelse, villkor för användning, förbud att använda stallet osv. Jordbruksverket anser att det är viktigt att ett rättssäkert och tydligt förfaringssätt tillämpas lika över hela landet. Jordbruksverket anser därför att det är motiverat att införa särskilda föreskrifter om sådant förfaringssätt i ärenden om besiktning.

10 § Förhandsanmälan som medger undantag från förprövningskravet

För mindre om- och tillbyggnader anser Jordbruksverket att ett förhandsgodkännande inte ska behövas under vissa omständigheter. I dessa fall ska det i stället räcka med att en förhandsanmälan i stället görs till länsstyrelsen innan åtgärden påbörjas. Viktiga grundkrav för att förhandsanmälan ska få göras är att den berörda stallavdelningen är förprovad och godkänd av länsstyrelsen sedan tidigare och att åtgärden avser en mindre komplettering av det djurhållningssystem som redan används i den aktuella avdelningen. Det bör observeras att förfarandet med förhandsanmälan enbart innebär att förprovning inte behöver göras. Förfarandet innebär alltså inte att den planerade åtgärden så att säga är godkänd. Det innebär att djurägaren tar på sig ett större eget ansvar samt att länsstyrelsen i efterhand kan kräva rättelser om stallet (eller motsvarande) inte uppfyller djurskyddskraven.

11 § Förhandsanmälan vid smittsam djursjukdom

Motsvarande bestämmelse gäller idag men är begränsad till att enbart gälla vid utbrott av blåtunga. Det kan dock inte uteslutas att även utbrott av andra smittsamma djursjukdomar kan inträffa som motiverar samma förfarande.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Anledningen till regleringen framgår av första stycket punkt 1 ovan. Alternativa lösningar i vissa avseenden har diskuterats. Framför allt har detta skett under arbetet med det regeringsuppdrag Jordbruksverket fick år 2007 angående förprovningen. Uppdraget redovisades till regeringen i oktober 2008 (*Rapport 2008:24 - Ett djurskydd i förändring*). Bl.a. har förslag diskuterats som innebar att en förenklad form av förprovning ("reducerad förprovning") skulle kunna införas i vissa fall. Detta alternativ visade sig dock vara svårt att vidareutveckla så att tillräcklig förutsägbarhet och rättssäkerhet kan uppnås. Alternativ har i stället utvecklats och omvandlats till det förfarande med s.k. "förhandsanmälan" som nu föreslås. Vad gäller förslagen på nya undantag kan generellt sägas att regleringen är en viktig del för att kunna minska den administrativa bördan för företagen och för att effektivisera länsstyrelsens samlade djurskydds- och djurhälsoarbete. Om reglering inte sker bibehålls nuvarande nivåer i dessa avseenden. När de gäller de administrativa föreskrifterna (se punkt 1 ovan) bedöms en reglering vara nödvändig för att förbättra och säkerställa en kvalitativ handläggning av förprovningsärenden och besiktning vad avser f.f.a. handläggningstider och besiktning. Om reglering inte sker finns det risk att handläggningen kan skilja sig åt en del mellan olika länsstyrelser.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

De som berörs av föreskriftsändringarna är samtliga djurägare i Sverige som ska göra förprovningspliktiga åtgärder för häst eller för djur som hålls för produktion av livsmedel, skinn, ull eller päls. I övrigt berörs även samtliga länsstyrelser.

4. Uppgifter om kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

De finansiella och materiella kostnaderna bedöms inte påverkas av detta förslag. När det gäller de administrativa kostnaderna så bedöms dessa sammantaget minska med ca 30 % jämfört med nuvarande reglering (se punkt 8 nedan).

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regleringen står inte i strid mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Jordbruksverket bedömer inte att några särskild hänsyn vad gäller ikraftträdande behöver tas, utan det bör kunna ske ca 1 månad efter att författningen beslutats. Detta dels beroende på att företagen i regel söker information om förprovning först i samband med planeringen av åtgärden och dels beroende på att föreskrifterna inte är av sådan art som innebär att företagen måste vidta särskilda åtgärder som en följd av föreskrifterna. Föreskrifterna innebär dessutom i huvudsak lättnader för företagen och det är därför angeläget att de kan träda i kraft utan onödigt dröjsmål.

7. Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Det sammanlagda antalet berörda företag har beräknats till ca 1200. Beskrivning av dessa företag i fråga antal, bransch och storlek framgår av nedanstående tabell

Antal företag	Bransch (Djurhållning)	Storlek (Besättningsstorlek)
600	Nötkreatur	>19
350	Häst	>4
80	Gris	>14 vuxna, <99 växande
80	Får/get	>19 vuxna, <39 växande
40	Värphöns	>499
15	Matfågel	>499
10	Pälsdjur	>0
10	Hägnat vilt	>0
10	Kanin	>19 vuxna, > 149 växande
<5	Fisk	>34 ton årsprd.

8. Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.

Jordbruksverket bedömer att regleringen kommer att medföra att de administrativa kostnaderna sammantaget kan minska årligen med upp till ca 30 % (ca 1,94 milj SEK) jämfört med nuvarande reglering.

Regleringen bedöms ge en betydande förbättring av företagens arbetsförutsättningar. Detta dels genom att förprovning inte behövs för flera åtgärder som i dag är förprovningspliktiga men också för att tidpunkterna för tillståndsgivning och besiktning blir mer förutsägbara jämfört med idag.

Regleringen vad gäller undantag från kravet på förprovning (3 §) kommer att leda till att de administrativa kostnaderna minskar. Detta beroende på att flera åtgärder undantas från kravet på förprovning. Det är svårt att med stor precision beräkna vilken ekonomisk effekt regleringen kommer att få men enligt den analys som Jordbruksverket gjort i samråd med Länsstyrelsen i Västra Götalands län är bedömningen att antalet ärenden per år bör minska med ca 30 % (ca 500 ärenden). I ca två tredjedelar av dessa ärenden (350 ärenden) försvinner den administrativa kostnaden helt. I den resterande tredjedelen (ca 150) avses sådana ärenden där undantag medges i enlighet med 3 § punkt 10. I dessa ärenden försvinner inte den administrativa kostnaden helt men den reduceras kraftigt med ca 80 %. Detta beroende på att ett anmälningförfarande är betydligt enklare jämfört med en ansökan om förprovning. Det bör observeras att antalet förhandsanmälningar enligt 11 § (vid smittsam djursjukdom) inte ingår i ovanstående beräkning. Anledningen är att antalet berörda inte kan förutses på förhand, d.v.s. innan ett sådant smittutbrott inträffar. Antalet berörda kan t.ex. bero på vilken smitta det rör sig, hur utbredd den är osv. och inte minst beroende på vilka restriktioner som Jordbruksverket beslutar om vid smittutbrottet.

Kostnader för frivilliga smittskyddssamråd (se allmänna råd till 5 § djurskyddsförordningen) har beräknats till ca 4 000 SEK (se Jordbruksverkets rapport 2008:24). Sådana samråd är emellertid frivilliga vilket innebär att de inte ska ses som administrativa kostnader. Jordbruksverket bedömer därtill att ett smittskyddssamråd sett i ett längre tidsperspektiv sammantaget kommer att leda till minskade kostnader för djurägarna (och för samhället). Detta eftersom effekten bör bli bättre utformade djurstallar samt förstärkt kunskap om smittskyddsaspekterna hos djurägarna, vilket i sin tur bör leda till minskade kostnaderna för sjukdomsbekämpning och smittsanering.

Krav om anmälan om besiktning enligt 8 § innebär en viss ökning av den administrativa bördan genom att djurägaren via telefon, brev eller annat lämpligt sätt måste kontakta länsstyrelsen för att meddela att åtgärden genomförts och är klar för besiktning. Denna kostnad har beräknats till ca 25 SEK per ärende. I övrigt bör en ökad förutsägbarhet vad gäller handläggningstid samt tidsram för besiktning (6-8 §§) ge positiva ekonomiska effekter för företagen genom att säkrare tidplaner bör kunna åstadkommas vad gäller genomförande av åtgärden respektive ibruktagande av anläggningen för produktion. Någon beräkning av denna effekt har dock inte kunnat göras.

9. Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Inga andra kostnader eller förväntade förändringar har identifierats.

10. Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Regleringen förväntas påverka konkurrensförhållandena positivt dock inte i någon större utsträckning.

11. Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Regleringen förväntas inte påverka företagen på sådant sätt än vad som framgår av punkt 8 ovan.

12. Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Jordbruksverket har inte identifierat att något behov av att ta särskild hänsyn till små företag föreligger med anledning av regleringen

13. Kontaktperson

Gunnar Palmqvist, Jordbruksverket, tel 036-15 61 10
e-post, gunnar.palmqvist@jordbruksverket.se